

# / Samen werken aan een soepele overgang po/vo

Tekst: Suzanne Visser

## GOEDE ADVIEZEN, LAGE DREMPELS

**Sinds de spraakmakende documentaireserie Klassen staat het belang van het schooladvies weer bij iedereen op het netvlies. Hoe komt een goed advies tot stand? Wat kunnen scholen voor basis- en voortgezet onderwijs doen om leerlingen een vlotte start in het vo te laten maken? Daarover maakte SLO met OCW en zeven scholen de *Handreiking Schooladvisering*; een online brochure met informatie, tips en praktijkvoorbeelden. Een kijkje in de praktijk in Doetinchem en Rijswijk.**

“Een warme overdracht van po naar vo hebben we al jaren”, zegt Esther Tempels, leerkracht unit 4 (bovenbouw) bij basisschool 't Prisma in Doetinchem. “In een gesprek kun je net wat meer informatie kwijt dan op papier. Wat moet de mentor in het vo weten om de leerling warm te laten landen? Het is zó essentieel dat die start meteen goed gaat.”

“Het helpt als je bij binnenkomst al een beeld hebt van de leerling”, vindt Afke Berendsen, een van de vo-docenten met wie Esther dit jaar bij de overdrachtsgesprekken om tafel zat. Afke coacht de eerstejaars leerlingen op het Houtkamp College, een nieuwe school voor mavo tot en met gymnasium die in augustus is ontstaan uit een herindeling binnen het bestuur Achterhoek VO. Het was prettig om de schoolverlaters van 't Prisma door te spreken, zegt Afke: “De eerste week in het vo is spannend. Als je wat meer van leerlingen weet, kun je beter inspelen op hun gedrag.”

### Vertrouwen

Aan de overdrachtsgesprekken is het proces van schooladvisering voorafgegaan. Op 't Prisma begint dat feitelijk al in groep 1, zegt Esther: “Wij werken voor ieder kind met ambities, die we jaarlijks bijstellen. Uiteindelijk volgt uit die ambities het schooladvies. De bovenbouwleerkrachten doen daar een voorstel voor en presenteren dit aan alle collega's, die dan kunnen reageren. Negen van de tien keer herkent iedereen zich in het advies, in het tiende geval verschillen de beelden en gaan we er samen naar kijken. Het uiteindelijke advies klopt bijna altijd, als je kijkt waar onze leerlingen zich na een aantal jaar in het vo bevinden. Hebben we leerlingen een dubbeladvies gegeven, zoals mavo/havo, dan zien we vaak dat ze zich in de richting van het hogere schooltype hebben ontwikkeld.”

Voor Afke is dit een herkenbaar verhaal. “Wij hebben een goed beeld van hoe de adviezen van 't Prisma tot stand komen. Het geeft vertrouwen dat adviezen gebaseerd zijn op jaren ervaring van leerkrachten en dat resultaten van lvs-toetsen uit diverse jaren worden meegenomen. Dat zegt mij meer dan het resultaat van een eindtoets.”



Foto: 't Prisma

## Beter adviseren

Het goede contact met het voortgezet onderwijs was een van de redenen dat 't Prisma werd gevraagd mee te werken aan de *Handreiking Schooladvisering*, een brochure van OCW die tot stand kwam in een samenwerking tussen SLO en zeven basisscholen.

Aanleiding voor de handreiking is het grote belang dat het schooladvies heeft voor het vervolg van de onderwijsloopbaan van groep 8-leerlingen. Iedere basisschool-leerkracht wil dat leerlingen in het vo uiteindelijk terechtkomen op de plek die het best past bij hun talenten, ontwikkeling en capaciteiten. Maar de advisering kan op onderdelen beter. Onbewust geven leerkrachten de leerlingen nog niet altijd gelijke kansen. Ook is de wet- en regelgeving niet voor iedereen duidelijk en gaat de samenwerking tussen po, vo en ouders niet overal van een leien dakje.

Hoewel de handreiking voor basisscholen is geschreven, bevat de brochure veel interessante informatie voor vo-scholen. Zo is het goed om eens te kijken wat er rond de overgang po/vo eigenlijk moet en mag, zegt Gerdineke van Silfhout, die bij SLO verantwoordelijk is voor de handreiking. "Er circuleren op internet veel advieswijzers, maar lang niet alles is verplicht. En op sommige punten bestaat verwarring; zo eisen vo-scholen nog wel eens aanvullende gegevens van basisscholen, wat niet mag. Belangrijk is verder dat in het schooljaar 2022-2023 waarschijnlijk wetswijzigingen van kracht worden. De periode van schooladvisering wordt dan vervroegd en leerlingen schrijven zich pas na het definitieve schooladvies in bij het vo. Dat staat in de handreiking allemaal op een rijtje."

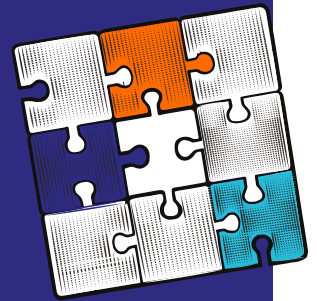
***"De eerste week in het vo is spannend. Als je wat meer van leerlingen weet, kun je beter inspelen op hun gedrag."***

## Genuanceerd beeld

In de *Handreiking Schooladvisering* komen feitelijke informatie, inzichten uit de wetenschap en praktijkvoorbeelden samen. Acht onderwerpen passeren de revue: naast wetten en regels rond het schooladvies en de eindtoets zijn dat een goede overgang van po naar vo, de rol van verwachtingen bij leerkrachten, de rol van informatiebronnen, het maken van een goede inhoudelijke afweging, de betrokkenheid van leerlingen, de betrokkenheid van ouders en de samenwerking tussen po en vo.

Rode draad is de boodschap dat het schooladvies iets van de hele basisschool is. "Scholen die groepsdoorbrekend onderwijs verzorgen, zoals 't Prisma, zijn op dit punt in het voordeel", zegt Gerdineke. "Doordat leerkrachten daar ook buiten de eigen groep lesgeven, hebben ze van meer leerlingen een beeld."

Bij Kindcentrum Sniijders in Rijswijk, een andere basisschool die meewerkte aan de handreiking, heeft de betrokkenheid van meer teamleden een positief effect gehad op de kwaliteit van de schooladviezen, vertelt intern begeleider Jeannette Berckenkamp. »



## Praktische tips voor een soepele overgang po/vo

- Werk samen met basisscholen en organiseer (informele) momenten om informatie uit te wisselen en kennis te delen. Beoordeel bijvoorbeeld gezamenlijk anoniem dossiers, zodat eventuele inschattingsverschillen inzichtelijk worden.
- Wissel als vo-school met basisscholen ideeën uit over de schooltypeprofielen. Met dat inzicht kunnen basisscholen beter adviseren.
- Wees terughoudend met het opleggen van kaders aan po-scholen, ook vanuit het samenwerkingsverband po-vo.
- Koppel actief aan basisscholen terug hoe hun oud-leerlingen het doen in de loop van het vo. Dat is interessante informatie voor scholen die hun advisering willen verbeteren.



Kijk voor meer tips in de handreiking op [www.slo.nl/handreikingschooladvies](http://www.slo.nl/handreikingschooladvies). Daar zijn ook meer informatie, handige links en schoolportretten te vinden.

Foto: Shutterstock



“Het kan niet meer gebeuren dat een advies te zeer gekleurd wordt door de mening, voorkeuren of verwachtingen van een enkele leerkracht. Met zijn allen hebben we een genuanceerd beeld van de potentie van een kind.” Ook deze school bespreekt de schooladviezen in het hele team. Jill van Elleswijk, groepsleerkracht 7/8 en zorgcoördinator voor de bovenbouw: “Je wilt weten wat leerkrachten die het kind vóór jou in de klas hebben gehad ervan denken. De stamgroepleerkracht ziet de leerling het meest, andere leerkrachten kijken vooral wat zij in de les zien en de unitleider kijkt meer naar de scores. Zo kijkt iedereen met andere ogen.”

***“Het kan niet meer gebeuren dat een advies te zeer gekleurd wordt door de mening, voorkeuren of verwachtingen van een enkele leerkracht”***

### **Stedelijke omgeving**

Kindcentrum Snijders staat in een stedelijke omgeving waar basisscholen aan tientallen vo-scholen leerlingen leveren. Dat maakt een-op-een-contacten lastig. Hier is iets op gevonden: overlegorgaan BOVO Haaglanden organiseert jaarlijks in juni een bijeenkomst waar vertegenwoordigers van po- en vo-scholen elkaar volgens een rooster ontmoeten om per leerling in tien minuten een overdracht te doen. Daarnaast vindt jaarlijks in november een terugkoppeling plaats waarbij basisscholen horen hoe het hun schoolverlaters na de eerste maanden in het vo vergaat.

Voor basisschool 't Prisma, in de minder grootstedelijke omgeving van Doetinchem, is contact met afzonderlijke vo-scholen makkelijker. Dat biedt kansen om bijvoorbeeld met het Houtkamp College te werken aan onderwijsinhoudelijke aansluiting. 't Prisma heeft met minder partners rekening te houden dan het Houtkamp College, want er zijn minder vo-scholen dan basisscholen. “Daarom kijken we voornamelijk hoe wij vanuit het po kunnen aansluiten op het aanbod van het vo”, zegt Esther. “Bij Engels richten wij ons bijvoorbeeld meer op woordenschat en begrip dan op grammatica, omdat leerlingen de grammatica straks toch weer vanaf het begin krijgen aangeboden. Bij rekenen bieden wij de staartdeling ‘ouderwets’ aan, tussen haken, want zo doen ze het ook in het vo. En omdat wij hoorden dat onze oud-leerlingen in de mavo nogal eens vastliepen bij wiskunde, hebben we gevraagd met welke wiskundige basisprincipes wij onze leerlingen alvast kunnen laten kennismaken. Dan doen we in de vorm van een masterclass die we vroeger alleen aanboden aan kinderen die een voor-sprong hadden.”

### **21e-eeuwse vaardigheden**

De grootste winst zit volgens Esther en Afke niet eens in de vakinhoudelijke afstemming tussen po en vo. Afke: “Een soepele overgang naar het vo hangt voor een groot deel af van de vaardigheden van leerlingen.” Esther

(lachend:) “Plannen, plannen, plannen...”

Afke: “Op dit punt hebben wij veel geleerd van het po, waar leerlingen relatief heel zelfstandig hun werk doen. Vroeger zetten wij al het huiswerk in Magister, nu hebben leerlingen bij ons allemaal een Houtkamp-agenda waar zij zelf het huiswerk in zetten. Zo leren ze naar een deadline toeplannen, in plaats van op het laatste moment aan het werk te gaan. Naast plannen gaat het ook om presenteren, om computervaardigheden: wij zien dat de basisschool veel stuurt op al deze 21e-eeuwse vaardigheden en daar zijn wij heel blij mee. Alle vo-scholen hoor, niet alleen wij. En alle basisscholen. Want de samenwerking die wij met 't Prisma hebben, die zie je in heel Doetinchem.”

Esther: “Po- en vo-scholen kijken hier allemaal wat zij kunnen doen om de drempel tussen po en vo te verlagen. In Doetinchem doen we het echt samen.” /



# Vijf vragen aan Arie Slob

Minister voor basis- en voortgezet onderwijs en media

## 1. Er is al veel aandacht voor het schooladvies.

Waarom deze handreiking?

“De overstap naar de middelbare school is een betekenisvol moment in het leven van leerlingen en hun ouders. Daarom is het belangrijk dat een schooladvies zo zorgvuldig mogelijk tot stand komt. Het draagt eraan bij dat leerlingen onderwijs kunnen volgen op een plek en op een niveau waar recht wordt gedaan aan hun talenten en ontwikkeling. Scholen zijn natuurlijk ervaren in het geven van schooladviezen. Toch lopen zij ook tegen zaken aan, bijvoorbeeld het aangaan van gesprekken met ouders of de balans tussen leerresultaten en werkhouding van leerlingen. In de handreiking komen deze en andere thema’s samen die scholen hopelijk ondersteunen bij het geven van goede adviezen.”

## 2. Waarom is het belangrijk dat leraren hoge verwachtingen van leerlingen hebben?

“Om te beginnen ligt de verantwoordelijkheid voor het schooladvies wat mij betreft niet alleen bij de leerkracht van groep 8, maar bij de hele school. Op steeds meer scholen zijn ook schoolleiders, intern begeleiders en leerkrachten van voorgaande jaren betrokken bij het schooladvies. Dat is mooi, want het schooladvies is een compleet beeld van een kind. In de handreiking is veel aandacht voor de invloed van verwachtingen op leerlingen. Onderzoek leert ons dat die invloed er zeker is: zo leiden hogere verwachtingen tot hogere resultaten. Het gaat daarbij niet om té hoge verwachtingen of ieder kind op het hoogste niveau, maar om ambitieuze verwachtingen die passen bij de leerling en leiden tot een passend advies. Een optimistische kijk op het kind kan geen kwaad: het bieden van kansen aan leerlingen loont.”

## 3. Samenwerking is belangrijk. Maar wat als je leerlingen levert aan of ontvangt van een groot aantal scholen?

“In meer stedelijke gebieden ontstaan vaak (in)formele structuren om scholen te ondersteunen bij een goede overdracht. Er worden bijvoorbeeld tafeltjesmiddagen georganiseerd waar leraren en coördinatoren uit het po en vo informatie over de leerlingen kunnen uitwisselen. Dat is mooi, want de warme overdracht is een belangrijk onderdeel van een soepele overstap voor leerlingen. Ook een goede informatieoverdracht in het onderwijskundig rapport is behulpzaam. Basisscholen verzamelen een schat aan informatie over de leerling in de jaren dat zij een kind volgen. Deze informatie kan de middelbare school gebruiken om de leerling zo goed mogelijk te ondersteunen.”

## 4. Hoe hoopt u dat de schooladvisering in Nederland er over tien jaar uitziet?

“Ik heb mij eerder uitgesproken over de druk die op de overgang van po naar vo ligt. Het zou mooi zijn als we toewerken naar een systeem met meer doorlopende leer- en ontwikkellijnen voor leerlingen, door de vaak harde knip tussen po en vo te versoepelen.”

## 5. Wat is uw boodschap aan alle leraren die aan deze soepele overgang werken?

“Ik heb veel waardering voor de betrokkenheid waarmee professionals in het po en in het vo zich elke dag weer inzetten voor leerlingen. In het bijzonder voor de overgang van po naar vo nodig ik scholen uit met elkaar in gesprek te gaan over een doorlopende ontwikkeling waarbij kansen voor de leerling centraal staan, en steeds opnieuw te kijken of een leerling onderwijs volgt op de plek en het niveau dat past bij zijn of haar talenten, ontwikkeling en mogelijkheden.”



Foto:  
Rijksoverheid



*“Een soepele overgang naar het vo hangt voor een groot deel af van de vaardigheden van leerlingen”*